

PIENI TIETOPAKETTI UIGUURIEN SORROSTA

Kun kansa menettää kielensä, kulttuurinsa ja vapautensa

Uiguurien kansanmurha ja Kiinan järjestelmällinen sorto

Itä-Turkestanissa, uiguurien historiallisella kotialueella, Kiinan valtio käyttää systemaattista väkivaltaa ja pakkokeinoja murtaakseen uiguurien kulttuurillisen identiteetin, käyttäen keskitysleirejä sekä maailman kattavinta valvontateknologiaa ja -verkostoa aseinaan.

Uiguureihin kohdistuvat systemaattiset sortotoimet Kiinassa ovat nousseet isomman yleisön tietoisuuteen kansainvälisesti 2010-luvun lopusta lähtien, kun Kiinan kommunistisen puolueen kolonialistinen ote uiguureista on saanut laajempaa näkyvyyttä sosiaalisen median sekä uiguur diasporan järjestäytymisen vuoksi.

Vuonna 2020 virallisten kiinalaisten tilastojen mukaan Itä-Turkestanin alueen uiguuriväestö oli noin 11,6 miljoonaa, mutta muiden arvioiden mukaan luku saattaa olla jopa 12,7 miljoonaa. Väestönkasvua on kuitenkin hidastunut merkittävästi erityisesti viime vuosina, muun muassa pakotettujen sterilisaatioiden, syntyvyyden kontrollin ja muiden rajoitusten vuoksi. Näin ollen uiguuriväestön tarkkaa kokoa on mahdotonta sanoa.

Vuoden 2017 jälkeen arviolta 800 000 - 2 000 000 uiguuria on pidätetty uudelleen koulutuskeskuksiin.

Kulttuuri ja usko uhattuna

Kiinan valtio on siirtänyt yli miljoona uiguuria niin sanotuille ”uudelleen koulutusleireille”. Näiden leirien todellinen tarkoitus on riistää uiguureilta heidän kulttuurinsa ja uskontonsa nöyryyttämällä ja kiduttamalla. Pakkotyö ja leireillä tapahtuva fyysinen sekä henkinen väkivalta ovat arkipäivää.

Kansallispäivät

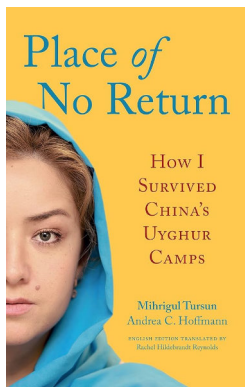
Itä-Turkestan on perustettu kolme kertaa 12.11. Ensimmäisen kerran vuonna 1864 Yakub Begin johdolla, toisen kerran vuonna 1933 Khoja Niyazin johdolla ja viimeisimmän kerran vuonna 1944 Elihan Tören johdolla.

Kiinan toimet uiguurien ja Itä-Turkestanin muiden vähemmistöjen kiinalaistamiseksi kohdistuivat opettajana työskennelleen Kalbinur Sidikin mukaan ensin kieleen. Vuodesta 2010 lähtien kaikki koulukirjat Itä-Turkestanissa on korvattu kiinankielisillä ja uiguurimusiikki kiinalaisella musiikilla. Lapset eivät saa puhua koulussa edes välitunnilla uiguuria, ja heidän luokanopettajansa ovat henkilökohtaisesti tästä vastuussa. Uiguurilapset eivät nykyään enää puhu mitään muuta kuin kiinaa, ja lapsia aivopestään ”isänmaalliseksi” kiinalaisiksi, Sidik sanoo.

Sidikin mukaan Itä-Turkestanin muiden vähemmistökielten, kazakin, uzbekin ja kirgiisin, tilanne on yhtä surkea kuin uiguurien. Jos työtä uiguurien ja alueen muiden kielivähemmistöjen identiteetin ylläpitämiseksi ei tehdä kotimaan ulkopuolella, siihen ei ole mitään muutakaan mahdollisuutta. Kulttuurin pelastaminen on jäämässä maailmalle pirstoutuneen uiguuridiasporan harteille. Kansaa, jolla ei ole omaa kieltä, ei ole olemassa, Sidik muistuttaa.

Ote The Ulkopolitist -lehden artikkelista, 13.6.2024. Kirjoittaja Kerkko Paananen.

Leiriltä selviytyjien todistuksia on painettu kansien väliin

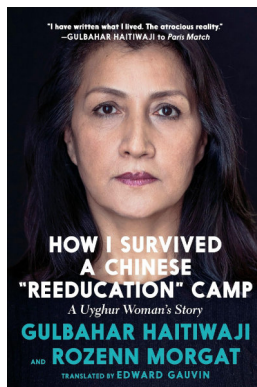
Place of No Return: How I Survived China's Uyghur Camps

Mithrigul Tursunin oma-elämäkerta, joka kertoo hänen kokemuksistaan uudelleenkoultusleireillä, mukaan lukien fyysinen ja henkinen kidutus sekä hänen perheeseensä kohdistetut traagiset julmuudet. Teos tarjoaa kattavan kuvauksen uiguurien kokeamista ihmisoikeusloukkauksista Kiinassa.

Avaintodistaja -Pako Kiinan nykypäivän keskitysleireiltä

Vuonna 2017 kazakki valtion virkailija ja usean esikoulun johtaja **Sayragul Sauytbay** joutui kiinalaisen sortokoneiston rattaisiin ja hänet siirrettiin uudelleenkoultusleirille opettamaan muille vangeille muun muassa kiinan kieltä. Siten hän sai nähdä tämän järjestelmän ja leirien epäinhimilliset olosuhteet sisältä päin.”

How I Survived a Chinese 'Re-education' Camp: A Uyghur Woman's Story

Gulbahar Haitiwaji kertoo yksityiskohtaisesti kolmen vuoden kokemuksistaan leireillä, joissa hänelle muun muassa tehtiin pakko-sterilisaatio. Systemaattinen "uudelleenkoultus", eli aivopesu sekä epäinhimilliset kuulustelut olivat arkipäivää. Kirja kuvaa yksilöllisyyden ja tahdonmurtamisen prosesseja sekä hänen taisteluaan vapaudestaan ja ihmisarvostaan.

Lue lisää:

European Uyghur Institute (Ranska)
Uyghur Transitional Justice Database (Norja)
World Uyghur Congress (Saksa)

Pakkotyö – Taloudellinen hyöty uiguurien vapauden kustannuksella

Kiina hyödyntää uiguurien pakkotyötä monilla teollisuudenaloilla, erityisesti elektroniikka- ja tekstiiliteollisuudessa. Arviolta 80 000 uiguuria on siirretty työskentelemään Kiinan tehtaisiin, joissa työlolot muistuttavat orjuutta.

Tiedätkö, että myös Suomessa käytetyt tuotteet, kuten elektroniikka, saattavat olla tuotettu pakkotyöllä?

Myös kapitalistiseen logiikkaan sidottu vihreä siirtymä tuottaa pakkotyötä. Vuonna 2021 julkaistun raportin mukaan jopa 45 % maailman aurinkovoimassa käytetystä polypiistä tulee Itä-Turkestanista. Kiina sijoittaa suuria summia puhtaaseen energiaan – vuonna 2023 lähes 900 miljardia dollaria. Itä-Turkestanissa uiguurit ja kazakit valmistavat pakkotyönä aurinkopaneeleja valtavissa teollisuuskomplekseissa, jotka ovat usein keskitysleirien yhteydessä.

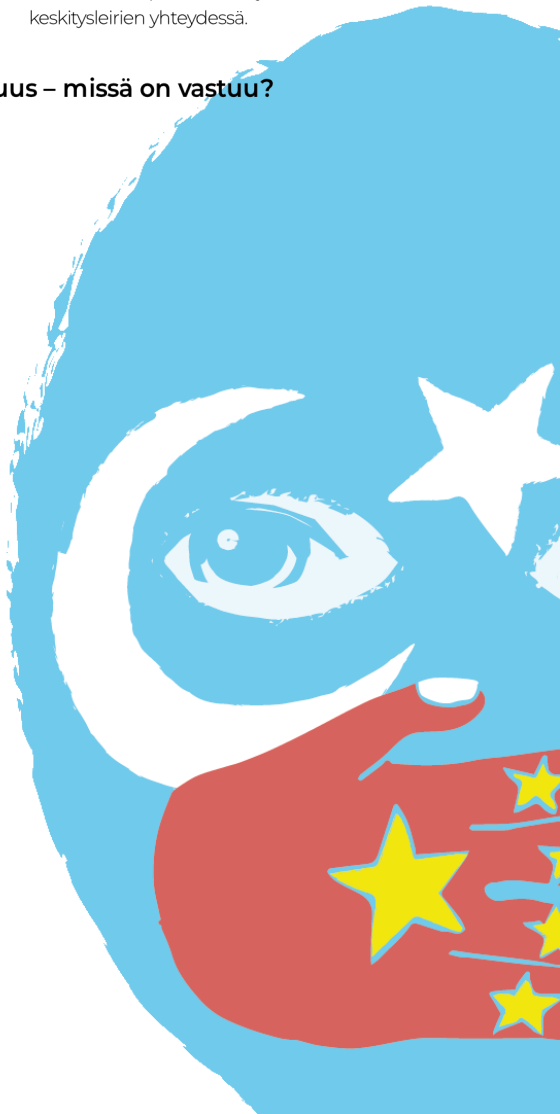
Länsimaat ja taloudellinen riippuvuus – missä on vastuu?

Käytännössä kaikki maat, myös Suomi ja EU-maat, käyvät tiivistä kauppaa Kiinan kanssa, mutta ihmisoikeuksien tukemisen ei tulisi jäädä toissijaiseksi kaupallisten etujen rinnalla. EU on globaali kauppamahti, ja sen tulisi käyttää voimaansa johdonmukaisesti puolustukseen ihmisoikeuksien toteutumista myös EU-maiden ulkopuolella. Ihmisoikeudet eivät ole kauppatavaraa.

Vaikuttamalla kauppakumppanuuksien ehtoihin EU voi vaatia yrityksiltä vastuullisuutta ja pakottaa niiden tuotantoketjut läpinäkyviksi. Kansainvälisten sopimusten ja taloudellisen vaikutusvallan on oltava työkaluja, joilla estetään uiguurien kaltaisten haavoittuvaiseen asemaan laitettujen ryhmien hyväksikäyttö.

EU ja yritys vastuusääntely

Euroopan unioni sääti yritys vastuudirektiivin (eng. Corporate Sustainability Due Diligence Directive) 2024 keväällä. Direktiivin ja lopulta jäsenvaltioiden kansallisen toimeenpanon tavoitteena on asettaa erityisesti ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten osalta yritysten toimitusketjut päivänvaloon. Suomessa yritys vastuulainsäädännön säätämisestä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Sääntelyllä kapitalismia ja sortoa vastaan?

Yritysvastuudirektiivi velvoittaa suuret yritykset kartoittamaan ja arvioimaan riskejä, jotka liittyvät työntekijöiden oikeuksiin koko toimitusketjussa. Tämä tarkoittaa, että jos yritys esimerkiksi hankkii raaka-aineita tai komponentteja Itä-Turkestanin alueelta, jossa on vahvoja viitteitä ihmisoikeusloukkauksiin, sen on tunnistettava ne ja raportoitava niistä. Direktiivi velvoittaa yritystä ryhtymään toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Esimerkiksi yksi korjaustoimi voi olla vaihtoehtoisten raaka-ainetoimittajien etsiminen.

Yritysvastuudirektiivi ei koske vain yritysten suoria toimittajia, vaan koko toimitusketju on direktiivin vaikutusvallan piirissä. Tämä tarkoittaa sitä, että myös alihankkijat ovat velvollisia tunnistamaan, raportoimaan ja

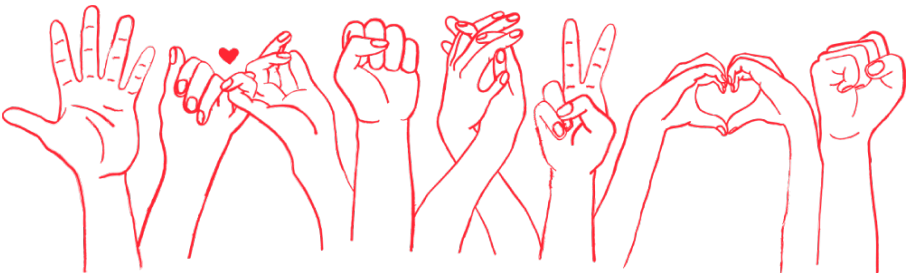
korjaamaan toiminnassaan esiintyvät ihmisoikeusloukkaukset. Näiden vaatimusten ja sanktioinnin myötä yritykset voivat joutua luopumaan toimittajista, jotka liittyvät epäinhimillisiin työolosuhteisiin.

Niin ikään EU:ssa vuonna 2024 säädetty pakkotyöasetus tuo konkreettiset keinot valvoa ja estää pakkotyöllä tuotettujen tuotteiden pääsyä Euroopan unionin markkinoille. Sen mukaan EU voi kieltää ja poistaa markkinoilta tuotteita, jotka on tuotettu pakkotyöllä. Yritykset, jotka eivät noudata yritysvastuudirektiivin velvoitteita, voivat siis kohdata pakkotyöasetuksen mukaisia kieltoja, mikä pakottaa niitä tehostamaan ihmisoikeuksien seurantaa.

Työ ei ole valmis - Vastuu tulee ulottaa kaikkiin yrityksiin

Nähtäväksi jää pureeko uusi sääntely Kiinassa toimiviin vaate- ja teknologiateollisuuden yrityksiin, joissa todistustasi esiintyy uiguureilla teetettyä pakkotyötä. **Sääntelyn ilmiselvin heikkous on, että direktiivi asetettiin koskemaan vain hyvin suuria yrityksiä**, joilla on vähintään tuhat työntekijää ja vähintään 450 miljoonan euron liikevaihto.

Vaikka EU-sääntely on ottanut harppauksia eteenpäin, globaalin talouden rakenteissa on valuvika, jota ei heikolla yritysvastuulainsäädännöllä paranneta. Pakkotyön ja uiguurien systemaattisen sorron hyödyntäminen taloudellisesti ei pitäisi olla lähtökohtaisesti mahdollista. **Vastuu tulisi kansallisessa toimeenpanossa ulottaa kaikkiin yrityksiin.**

Uiguurien kohtalo on myös Suomen asia - Pakolaisvakoilun kriminalisointi nyt

Kiinan hallinto ei vainoa uiguureja ainoastaan kotimaassaan – se ulottaa sorron ulkomaille pakottamalla diasporassa eläviä uiguureja pysymään hiljaa läheistensä kohtalosta. Suomessa ja muualla asuvia uiguureja uhkaa pakolaisvakoilu, jossa ulkomailla asuvia painostetaan vakoilemaan toisiaan ja vaikenemaan Kiinan toimista.

Pakolaisvakoilu on räikeä ihmisoikeusloukkaus, jonka kohteiksi joutuvat ne, jotka ovat jo kertaalleen paenneet väkivaltaa, uhkailua ja sortoa. Tämä rikkoo ihmisten perusoikeuksia, kuten yksityisyyden suojaa ja poliittisia vapauksia. Pakolaisvakoilu ei nimestään huolimatta rajoitu vain pakolaistatuksen omaaviin, vaan esimerkiksi jo Suomen kansalaisuuden saanut uiguuri on riskissä joutua vainotuksi asuessaan Suomessa.

Pakolaisvakoilulla tarkoitetaan ulkomaisten viranomaisten pyrkimystä vakoilla ja kontrolloida Suomessa asuvia ihmisiä. Suojelupoliisin tietoon tulee vuosittain pakolaisvakoilutapauksia, joissa ulkomainen tiedustelupalvelu hankkii tietoa Suomessa asuvista maan nykyisistä tai entisistä kansalaisista.

Lähde: <https://supo.fi/pakolaisvakoilu>

Vaadimme, että Suomen hallitus ottaa vakavasti ne lupaukset, jotka se on kirjannut omaan ohjelmaansa. On aika toimia ja taata jokaiselle sortovallan uhrille oikeuden elää ilman pelkoa – myös Suomessa. Ruotsissa pakolaisvakoilu on jo kriminalisoitu.

Miksi pakolaisvakoilun kriminalisointi?

Ihmisoikeuksien suojaaminen

Pakolaisilla on kansainvälisten sopimusten, kuten YK:n pakolaissopimuksen, mukainen oikeus suojeluun ja turvallisuuteen. Pakolaisvakoilu rikkoo tätä periaatetta ja altistaa heidät uhkailulle, kiristykselle ja jopa väkivallalle. Monet pakolaiset ovat paenneet sortoa, vainoa tai ihmisoikeusloukkauksia. Vakoilu jatkaa näitä loukkauksia uudessa ympäristössä, joka pitäisi olla turvallinen.

Yksityisyyden ja vapauksien turvaaminen

Pakolaisvakoilu uhkaa yksilön oikeutta yksityisyyteen ja poliittiseen ilmaisuvapauteen. Se estää heitä osallistumasta yhteiskunnalliseen keskusteluun ja aktivismiin pelkäämättä kostoja.

Kansallisen turvallisuuden suojeleminen

Pakolaisvakoilu voi olla osa ulkovaltojen harjoittamaa laajempaa tiedustelutoimintaa, joka uhkaa vastaanottajamaan turvallisuutta.

Vakoilu voi johtaa poliittiseen epävakauteen, kun eri yhteisöt joutuvat sisäisen epäluulon ja pelon valtaan.

Ennaltaehkäisy ja rangaistavuus

Kriminalisointi antaa viranomaisille työkalut puuttua pakolaisvakoiluun ja asettaa sen tekijät vastuuseen.

Ilman selkeää kriminalisointia toiminta voi jäädä näkymättömäksi ja ilman seuraamuksia, mikä rohkaisee jatkamaan.

Pakolaisvakoilu ei ole vain yksilöön kohdistuva rikkomus, vaan myös laajempi uhka oikeusvaltioperiaatteelle ja yhteiskunnan vakaudelle. Kriminalisoinnin avulla voidaan edistää turvallisempaa ja oikeudenmukaisempaa ympäristöä kaikille.

*Tietopaketin koostivat:
Pazilaiti Simayijiang, Johanna Virtanen & Antti Saarelainen*

Kansainvälisen solidaarisuustyön hanke: Kohti uiguurien ihmisoikeuksia

Kuluttajaosuustoiminnan säätiön rahoittama
Kohti uiguurien ihmisoikeuksia -hanke tähtää
suomalaisten ja EU-päätöksentekijöiden
vastuuseen ihmisoikeuksien puolustamisessa.

Kiinan sortotoimet Itä-Turkestanissa jatkuvat
niin kauan, kun muu maailma katsoo sivusta.

Mitä sinä voit tehdä? Vaadi päättäjiäsi
toimimaan!

Löydät lisätietoja osoitteesta: www.kvsolid.fi

Seuraa kv-solidia:

Insta: [@kvsolid](https://www.instagram.com/kvsolid)

Facebook: [@kvsolid](https://www.facebook.com/kvsolid)

Ota yhteyttä:

info@kvsolid.fi